

ББК 84.Т 1-5
УДК 8 ТС
А 13

А. АБДУЛНАЗАРОВ

НОДИР ШАНБЕЗОДА - АСОСГУЗОРИ НАЗМИ ШУГНОНИЗАБОН

Барои маскунони маҳаллизабони Кӯҳистони Бадахшон такаллум ва эҷод бо ду забон – забони тоҷикӣ ва яке аз забонҳои маҳаллӣ (асосан забони модарии гӯянда ё эҷодкор) як қонуниятӣ ҳаёти ва суннати зиндагӣ ба шумор меравад. Забони тоҷикӣ аз рӯзи аввали чун забон шакл гирифтаниш дар муҳимтарин маърака ва анъанаҳои тоҷикони помирзабон мавқеи забони муошират ва тамаддуноро иҷро мекард. Танҳо назар ба ду маросими муҳимтарини ин мардум – маросими никоҳ ё худ тӯй ва маросими мотам, ки ҳар яке на кам аз чихил рӯзи давомнокиро дар бар мегиранд, бидуни забони тоҷикӣ анҷом намешаванд. Муҳимтарин суннатҳои ин ду маросим, амсоли сурудҳои тӯӣ ва матни никоҳ, дуоҳову фотиҳаҳои хурсандӣ ба ҳангоми тӯй ва анҷоми суннати чароғравшанкунӣ ва мадҳияҳои дар маросими мотам маҳз бо забони тоҷикӣ сурат мегиранд. Нақши дигари забони тоҷикӣ дар миёни ин аҳоли он аст, ки вай барои таъмини муоширати намояндагони забонҳои мухталифи маҳаллӣ хизмат мекунад. Ва аҳамияти ин забон дар таъмин, баланд бардоштан ва сайқали маърифат ва дониши фарзандони маҳаллизабони Бадахшон хело олӣ аст. Таҳлили фаъолияти эҷодии Шанбезода Нодир - яке аз фарзандони ин диёр худ ҷавобгӯи ин нақши забони бузурги тоҷикӣ мебошад.

Дар баробари таҳлил ва таҳқиқи ҷудоғона оид ба назми маросими мардумони Бадахшон мисли дигар халқони дунё маълум мешавад, ки ин мардум дар ҳар даври замон ва дар ҳар шароиту ҳолат муносибати худро нисбат ба ин ё он ҳодисаи ҳаёти, маишати рӯзгор ба тавассути шаклҳои гуногуни каломӣ бадеӣ баён мекарданд. Дар ҷамъоварӣ ва таҳқиқи назми ба забонҳои маҳаллӣ эҷодшуда хизмати кормандони Шӯъбаи помиршиносии Институти забону адабиёт ба номи Рудақӣ ва баъдҳо Шӯъбаи филологияи Помири АУ Тоҷикистон бо роҳбарии фолклоршинос Н. Шакармамадов хело калон аст. Дар хусуси назми муаллифӣ бошад, адабиётшиноси муосири тоҷик В.Охониёзов таҳқиқи илмӣ алоҳидаеро бо унвони «Пайдоиш ва ташаккули шеърӣ муаллифӣ ба забонҳои помирӣ» дар мисоли гурӯҳи забонҳои шугнонӣ-рӯшонӣ анҷом додааст.

Ба қавли муҳаққиқи мазкур «шеърӣ таълифӣ бо забонҳои помирӣ таърихи қадимӣ дорад, вале чун барои ин забонҳо ҳатту алифбо, ки омилҳои асосии пойдорӣ ва бақои адабиёти таълифӣ ҳисоб меёбаду он вучуд надошт, ашъори зиёди таълифии помирзабон ё қисман ва ё умуман аз байн рафтаанд» (3, с. 66).

Ҳамин тариқ, «адабиёти таълифии помирзабон, ки назми он низ собитқадамтар аст, асоси нашъунамо, ташаккули куллии хешро дар ҳат дарёфт»

ва нахустин маротиба шоир Мулло Лочин (1860 - ибтидои асри XX) алифбои арабиасоси форсиро барои забони шугнонӣ мувофиқ сохта, дар асоси он шеърхоҷашро рӯи коғаз овардааст (1, с. 215-216).

Тафаккури бадеӣ ва завқи сухансанҷии Нодир Шанбезода агарчи зери таъсири шеъри оламшумули форсии тоҷикӣ ба низом даромада бошад ҳам, фаъолияти эҷодии ӯ бетартиб бо таълифи шеъри шугнонизабон оғоз гардидааст. Чуноне ки қайд гардид, эҷоди шеъри шугнизабон аз тарафи шоирони касбӣ сайри тӯлонии таърихӣ надорад ва имконоти маъниофаринии он низ бо шеъри форсии тоҷикӣ қобили қиёс нест. Инчунин, захираи фаровони луғавӣ, таркибу ибораҳо ва тобишҳои гуногуни маънии онҳо аз як тараф ва унсурҳои мазмунофаре, ки дар муомилоти адабии шеъри ҷаҳоншумули форсии тоҷикӣ зиёда аз ҳазор сол боз мавриди қорбурд қарор доранд ва аз тарафи дигар, анъаноти адабӣ, ки аз қабри асрҳои зиёд чун лавозимоти адабӣ нишондиҳандаи диди эстетикӣ мардуми эронинасл махсуб мешаванд, дар шеъри шугнизабон собиқа надоранд. Бо вучуди ин, намунаҳои ашъори шугнизабони Шанбезода гувоҳ бар онанд, ки ӯ дар эҷоди ин гуна шеър аз ғановату тачоруби эҷодии шоирони форсигӯӣ ба қасрат истифода бурдааст.

Намунаи ашъори шугнизабони Нодир Шанбезода соли 1937 дар маҷмӯаи «Гулгунча» аз ҷоп баромада буд. Дар ҳазинаи дастхатҳои Пажӯҳишгоҳи улуми инсонии АУ Тоҷикистон дастхати Нодир Шанбезода бо унвони «Хуҷън/нэ шэрен» (Шеърҳои шугнонӣ) маҳфуз аст, ки аз 1098 мисраъ иборат буда, 18 ғазал, 3 достон, 6 рубой ва чанд намуна дар шаклҳои дигари шеърӣ – мураббаъ, мухаммас, мусаллас, байт, банд ва қитъаро дар бар гирифтааст. Ғайр аз дар маҷмӯаи зикр гардида, ашъори шугнизабони шоир аввал дар маҷмӯаҳои илмӣ ва баъдтар дар рӯзномаҳои маҳаллӣ ва моҳномаи «Фарҳанги Бадахшон» ҷоп мешаванд. Соли 1998 бошад, бо саъю кӯшиш ва сарсухани муфассали Варқа Охониёзов нашриёти хурди «Помир» дубора бо унвони «Гулгунча» ашъори шоирро нашр намуд (Гулгунча, Помир, 1998).

Муҳаққиқи шеъри таълифӣ В.Охониёзов рӯсолати асосгузори Нодир Шанбезодаро дар майдони назми помирназабон бо ҷаҳор хулоса ҷамъбаст намудааст, ки мо низ дар асоси онҳо хизмат ва мавқеи ин шахсро дар поягузори осори назмӣ ба забонҳои маҳаллии помирӣ зикр карда, бо мисолҳои бештар ва васеътар тақвият медиҳем.

Хулосаи аввал: «Нодир Шанбезода пеш аз ҳама шакли шоирӣ назми халқиро бо ифодаҳои санъатҳои бадеии назми китобӣ омехта карда, шеърҳои ҷолиби диққати ишқӣ-лирикӣ, амсоли «Норанҷӯн», эҷод намуд. Чунончи, ҳар як банди суруд бо мисраъҳои «Норанҷӯн вад ар пехвоз» (Норанҷон дар пешайвон буд), «Норанҷӯн йат тар дализ» (Норанҷон ба пешайвон омад), «Норанҷӯн вад пи қиҷор» (Норанҷон дар сари оташдон буд) ва ғайра оғоз мешавад, ки ҷанбаи халқии онро пурзӯр намуда, онро ба сурудҳои маҳмули мардумии «Ширинқад му ҷӯнӯна» (Ширинқад ҷононаам), «Ҷиҷчгэ аҷаб қори зур» (Дӯстдоштан қори бас мушкил), «Шич туйеҷ озор қинам» (Ҳозир аз ту гила кунем) ва ғайра наздик мекунад. Дар баробари ин суруд образ, бадеият ва забони махсуси шоирона дорад, ки онро аз дигар сурудҳои халқӣ фарқ мекунонд» (4, с.107-108). Ҷои илова қардан аст, ки дар баробари ифодаҳо ва

санъатҳои бадеии халқӣ, эҷодкор инчунин аз забони тозаи халқ истифода намудааст ва аз ин хусус эҷоди шоир ба дил ва завқи хонанда наздик аст. Масалан, дар як ғазалаш мегӯяд:

*A ziryoten, shito khac mabirezet,
Pi kaldardh-at pi kekhak mubtalo kikht (4, с. 21).*

Инҳо суҳанҳои бадеӣ, ки ҳар як падару модар дар давоми фасли зимистон ба фарзандашон мегӯянд ва ўро аз касалиҳои сардӣ хушдор медеҳанд.

Хулосаи дуюм: «Шоир на танҳо шакли шеърии ғазалро чун жанри махсус дар шеъри муаллифӣ пойдор гардонд, балки имконоти услубӣ, мундариҷавӣ ва бадеии ғазали классикиро ҳаматарафа дар ашъораш истифода намуд» (4, с. 107-108). Ин мушоҳидаи муҳаққиқ бидуни баҳс буда, мисолҳои он тахти мазмун ва мундариҷаи ашъори маҳаллизабони шоир аз назар гузаронида хоҳад шуд.

Хулосаи сеюм: Муҳаққиқ нақш ва ҳиссаи Нодир Шанбезодаро на танҳо «дар пойдоргардондани жанри ғазал», балки инчунин дар масоили «мустаҳкам намудани мавқеи жанрҳои рубой ва дубайтӣ дар ашъори таълифии помиризабон» муҳим шуморидааст (4, с. 109). Бояд илова кард, ки то ашъори маҳаллии Н.Шанбезода шаклҳои шеърии рубой ва дубайтӣ дар ин назм маъмул набуданд. Ҳол он ки нақши рубой дар маросимҳои гуногуни ин мардум хело ҳам пойдор ва қадима будааст (2, с. 190-198).

Хулосаи чорум: Яке аз шаклҳои шеърии дар ашъори халқӣ бисёр маъмул бо унвони «шоирӣ» ёд мешавад, ки одатан мазмуни ҳаҷву истехзоро инъикос мекунад. Мавқеи ин шакли шеъриро В.Охониёзов дар эҷодиёти Шанбезода таҳлил карда ба чунин хулоса омадааст: «Шоирӣ дар ашъори халқӣ қариб тамоми сурудхоро дар бар гирифта бошад ҳам, дар эҷодиёти Шанбезода Нодир вай ба як жанри мустақили назми таълифӣ табдил ёфт, ки баъдтар қисми таркибии ашъори ҳар як шоири помиризабонро фароҳам меовард. Шоир шоириҳои «Хӯнадӯмод» (Хонадомод) «Вох» (Алаф), «Виз» (Бор) ва «Курорт»-ро эҷод кард, ки баъдҳо дар пайравии онҳо чандин шоириҳои дигар арзи вучуд намудаанд» (4, с. 110).

Имрӯзҳо зиёда аз 100 шоир дар ҳудуди Бадахшони Тоҷикистон ба забонҳои маҳаллӣ осор эҷод мекунанд. Дар ин миён Шанбезода Нодир чун асосгузори назми муаллифӣ ба гурӯҳи забонҳои шугнонӣ-рӯшонӣ шинохта шудааст.

Дар муқоиса бо ашъори ба забони тоҷикӣ гуфтаи шоир ашъори ба забони модарӣ эҷодкардааш аз ҷиҳати ҳаҷми худ ночиз ба назар мерасад. Бо вучуди ин, ашъори мазкур аз ҷиҳати гуногунии шакл ва дарбаргирии мавзӯ ҷолиби таваҷҷӯҳи махсус мебошад. Барои Шанбезода саводи дуруст ва пурраи шеъри классикӣ имконият додааст, ки ў бадеияти ин шеърро дар забони шугнонӣ хеле моҳирона инъикос карда тавонад.

Яке аз мавзӯҳои ашъори маҳаллизабони шоир тараннуми зебогӣҳои табиат ва фаслҳои табиӣ мебошад, ки бо эҳсосот ва дарки баланди шоирона сароида шудааст. Дар тасвири масъалаҳои табиат шоир на танҳо ба тарафҳои мусбат ва зебогӣҳои диёраш диққат додааст, балки он масъалаҳои рикқатовари табиӣ низ, ба мисли зимистони қаҳратун, як навъ мавриди тасвир ва таваҷҷӯҳи шоир қарор гирифтаанд. Шеърҳои чун «Буор» (Баҳор), «Зимистун» (Зимистон) «Хохдара шитойэ» (Хуноқиҳои Шохдара) ва ғайра ин фикрро тасдиқ мекунанд.

Шеъри «Буор», чуноне ки аз увнонаш маълум аст, дар тасвири фасли баҳор, шигифтиҳои он ва ҳаловати кас аз ин фасл баҳс мекунад. Мазмуни шеър чунин аст, ки барфҳо об мешаванд, абрҳо мегирянд, гулҳо мешукуфанд ва булбулон дар ишқи гул шаб то рӯз нола мекунанд, чунончи:

*To dedhd amalalatinijta ob sud,
Abrenta buor daraw rinewd kikht.
Gulkheke bashand daraw khikift sen,
Bulbul wi khushind daraw jirew kikht (6, c. 21).*

Чунон ки мебинем, шоир аз даромадани моҳи ҳамал шеърро оғоз намуда, таъсири онро ба табиат, ки об гардондани барф ва овардани боронро дар пай дорад, ба қалам мекашад. Вобаста ба талаби шеър (чун дар мисраи аввал аз даромадани моҳи ҳамал дарак медиҳад) амалҳои дигари мансуб ба фасли баҳор дар тасвир ҷой доранд. Чунончи, байти аввали шеър, ки бо калимаҳои амал, баҳор, абрҳо ва барф фароҳам оварда шудааст, ҷузъҳои дигари ин фасл, амсоли гул ва булбул дар байти дуюм омадаанд, ки навид ва хосияти баҳоранд. Пайвастагии байтҳо яклухтии шаклу мазмуни шеърро фароҳам овардааст.

Мисли ашъори ба забони тоҷикӣ сурудаи шоир дар ифшои масъалаҳои табиату табиатнигорӣ, дар назми шугнонӣ низ шаклҳои тарҷеъбанду таркиббанд, мусамматҳо ва маснавӣ зиёд ба қор рафтаанд. Ғайр аз ин шоир ҳамеша кӯшиш ба харҷ медиҳад, то аз шаклҳои гуногун дар баёни як мавзӯ истифода барад. Шеъри «Буор» низ дар қолаби таркиббанд эҷод гардида, байти охиринаш мусарраъ омадааст. Ҳамаи ин гувоҳи навҷӯиҳои шоир дар шаклбахшии назми маҳаллизабон мебошанд.

Шеъри «Зимистун» аз ҷиҳати дарбаргирии мавзӯ ва мазмуни хеш ба тариқи дигар эҷод шудааст. Мисраи аввали шеър аз хунуқиҳо ва сармои фасли зимистон оғоз гардида, мисраи дуюми байти яқум, ғайриҷашмдошти хонанда, аз мавзӯи дигар сухан мекушояд. Байти баъдина низ давоми ҳамин мавзӯ буда, насихати падару модаронро ба фарзандонашон дар бар гирифтааст. Ин насихат аз эҳтиёт шудан аз офати сармо сар шуда, бо тарғиби кӯдакон ба илмомӯзӣ анҷом мепазирад, масалан:

*Zimistun yat, awo fik jo shito kikht,
Fukath mardum khu ziriyot rubaro kikht.
A ziriyoten, shito khac mabirezet,
Pi kaldardh-at pi kekhak mubtalo kikht (6, c.20).*

Дар шеъри мазкур ибораҳо ва таъбирҳои ҷолиби забони зиндаи мардум, мисли «амбоч» (дар ивази), «Жиниҷ ас авьо вьихкимцак вьэхтовь» (Барф аз ҳаво мисли пашми нарм кардагӣ афтидан ё боридан) истифода шудаанд, ки натавонанд бадеияти шеърро баланд гардонданд, балки ба дил ва назари халқ онро наздик мекунанд.

Муаллифи сарсухани нахустин нашри маҷмӯаи «Гулғунча» С. Климчитский аз хусуси мазмуни ашъори шугнизабони Шанбезода ҳарф зада, маҳз аз шеъри

*Ay Khokhdara shitoyi, tuyat nur balo migund,
Nur palawuni garmi tu khez benawo migund (6, c. 21).*

ба ин тариқ ёдоварӣ мекунад: «... шеърҳои, ки дохили ин маҷмӯа шудаанд – «Хохдара шитой» - хунуқи Шохдара тасвири сармои зимистон буда, як навъ

характери маҳаллӣ дорад ва бо образҳои равшан, ки танҳо дар Шохдара пайдо шуда метавонанд ба ин шеър ҳусни адоҳида мебахшад, пур аст» (5, с. 5).

Дар ҳақиқат, образ ва тасвирҳои хоси ин гуна шеърҳо бо махсусияти худ фарқ мекунад. Чунончи, дар ду байти дигари шеър сардии ин манзил гуфта шуда, пас аз он шоир ба як тасвири ғайривоқеӣ, вале бисёр шоирона вазро ба хонанда муаррифӣ мекунад, масалан:

*Ar tam yi khilta garmi pi bozor mi wakht ca virt,
Tar cem wi molt khaloyiqi mash tutiyo migund (6, с. 6).*

Мазмуни тахтулафзии байт ин аст, ки агар касе дар ҳамин рӯзҳо як халта гармиро ба бозор барорад, мардумони мо онро ба мисли тутиё ба чашмонашон мемоланд. Чун услуби шоир аст, байтҳои охири шеър ба таври истехзо ва масҳара як нафар аз мумсикони водиро, ки ба касе дар чунин аҳвол як чӯб ҳезум намедихад, ба риштаи танқид мекашад.

Шеъри «Ту ёи то нан қати гап» (Бо ту ва ёи бо модарат гап аст) дар шакли ғазал эҷод шуда, ибораи «ёи то ёи то нан қати гап» дар он ба вазифаи радиффа омадааст. Ҳалли масъалаи асосӣ, ки кушодани чашми духтарони ҷавон ба хондану илм омӯхтан аст, ба воситаи масъалаҳои дигари замонавӣ, аниқтараш мушқилоти анъанавӣ ва хурофотии замон, ҳаллу фасл гардидааст. Мазмуни шеър бо хитоби шоир ба духтари аз олам беҳабар сар мешавад, ки дар он вазъи ҳақиқии ҳаёти духтар ва ояндаи он гуфта мешавад. Аз ҷумла, шоир мухотабашро гӯшзад мекунад, ки дар пушти дари онҳо хостгорони ҳар табақа қатор истодаанд, ки асосан аз бою муллову мингбошии собиқ иборатанд. Онҳо пешакӣ бо падарат маслиҳат кардаанд ва инро бачаҳои деҳ шундаанд, падарат туро чун ҳайвон хариду фурӯш дорад, аммо ту аз бедонишаву беҳунариат аз ҳамаи ин аҳвол беҳабар астӣ. Аз ин хотир, шоир панди худро ба духтар мегӯяд, ки мазмунаш «Биё хон, биё хон, ки соҳиби илму маърифат гардӣ ва он вақт тақдирӣ туро касе бидуни ҳуди ту ҳал нахоҳад кард». Масалан:

*Mu gap ca zezi agar, mund mu rubaro yik dis,
Ya khoi, ya khoi, a pari yo tu, yo tu nan qati gap.
Ca khoi sawi tu millo khu dadh khu ziriyot mis
As ilm-ta bokhabare, yo tu, yo tu nanqati gap (6, с. 25).*

Шоир мегӯяд, ки маҳз ба воситаи хондан ва илм андӯхтан метавонӣ фарзандонатро ҳам тарбияи лоиқ кунӣ, метавонӣ ба мардумони пешрафта рафта расӣ ва метавонӣ яке аз беҳтарин ва манфиатовартарин фарзанди замон ва ҳукумати Шӯро гардӣ. Албатта, дар охир шоир байти ҳусни таҳаллусро оварда, таъкид мекунад, ки танҳо бо ҳамин роҳ метавонӣ Ҷамшед (исми шоир)-ро низ мафтуну интизори худ гардонӣ:

*Ditir-ta, ay guli Khuqnun, yaqinath as Jamshed,
Pi khunde muntazire, yo tu, yo tu nanqati gap (6, с. 25).*

Дар миёни ашъори ба забони модарии шоир, шеърҳои лирикӣ ҷои намоёнро ишғол мекунад. «Ашъори лирикийи ӯ бошад, ҳамано мавзӯҳои ишқу муҳаббат, садокату самимият ва муҳаббати ёру диёрро дар бар мегирифт», - менависад дар ин бора В.Д.Охониезов (7, с. 3-4).

Шеърҳои «Дӯи башанд сурат» (Ду чеҳраи хуб), «Дуст», «Ҷийоргад мунд авъас нист» (Ба каси дигар ҳавас надорам), «Зулхумор» ва рубоихову

дубайтиҳояшон кайҳост, ки вирди забони мардуманд. Сабаби маҳбубияти ин намуди ашъори шоир ҳамон равонӣ ва вижагиҳои сухани шоир мебошад.

Яке аз фарқиятҳои ашъори ба забони модарӣ эҷодкардаи Шанбезода аз ашъори тоҷикии ӯ дар он аст, ки ин ашъор ду навъи дигари шеърро дорост, ки дар ашъори ба забони тоҷикии шоир дида намешаванд. Ин шаклҳои шеърӣ рубоӣ ва байтҳои алоҳида ҳастанд ва миқдоран зиёд ҳам ба назар намерасанд. Дар масъалаи кам эҷод гардидани ин шаклҳои шеърро аз тарафи шоир дар назми шугнонӣ ва умуман эҷод накардани онҳо дар ашъори тоҷикии шоирро метавон ба як масъала вобаста донист. Таҳлили ашъори шоир гувоҳӣ медиҳад, ки истеъдоди Шанбезода асосан дар иншои осори назми калонҳаҷм оромии комили худро меёбад. Аз ин хотир, шаклҳои хурди лирикӣ мисли байт, дубайтӣ ва рубоӣ талаботи мафҳумдарбаргирӣ ва хулосабарориҳои шоирро қонеъ карда наметавонианд.

Бо вучуди чунин хулоса, байтҳо ва рубоҳои шоир дар забони модарӣ пурра ва ҳаматарафа ба талаботи ин ду жанри адабӣ ҷавобгӯӣ буда, дар онҳо фикрҳо ва мавзӯҳои ба муаллиф ва хонанда зарурӣ гуфта шудаанд. Дар миёни ашъори шоир панҷ рубоӣ ва се номгӯӣ байтҳои алоҳида мавҷуд ҳастанд.

Яке аз хусусиятҳои асосии рубоҳои шоир он аст, ки дар онҳо асосан масъалаи муҳаббат ва самимияти ошиқона, афсӯсу надомати ошиқ ва дарди ҷудой гуфта шудааст. Дар шеъри классикии гузаштагонамон бардоштани бори чунин мавзӯҳоро аз шаклҳои хурди шеърӣ асосан дубайтӣ ба ӯҳда дошт. Дар ду рубоӣ шоир маҳз масъалаи дарди танҳоиро кашидан ва дар ғами хичрат сӯхтанашро гуфтааст. Яке аз ин рубоҳо чунин садо додааст:

Shirinjonik, arud cirafcum betoth,

Ayb as mu fukath, di jat, khu rafcum betoth.

Ar tam-ta tu bad ca lowd, tu cemen-ti qasam,

Sherrangti wi kud puc-ti nidhafcum betoth (6, с. 45).

Ҳамин тариқ, ашъори ба забони шугнонӣ навиштаи Нодир Шанбезода, агарчи миқдоран кам бошад ҳам, вале аз ҷиҳати мавзӯӣ ва шакл бой буда, қариб аз тамоми соҳаҳои ҳаёт ва мавзӯҳои зиндагӣ баҳс мекунад. Сарчашмаи ин ашъор, дар баробари шеърҳои халқии маҳаллӣ, назми классикии форсии тоҷикӣ буд.

Калидвожаҳо: *Нодир Шанбезода, шоири шугнизабон, адабиёти тоҷикӣ, мотивҳо, шакл, назм.*

Пайнавишт:

1. *Карамшоев, Д. Назаре ба ашъори маҳализабони Бадахшон // Вопросы памирской филологии / Д. Карамшоев. - Душанбе: Дониш, 1985. -С. 215-216.*
2. *Охониезов, В. Рубоӣ ва маросими мотам // Масъалаҳои фолклори кишварҳои форсизабон / В. Охониезов. -Душанбе: Дониш. китоби аввал, 1998. -С. 190-198.*
3. *Охониезов, В. Назаре ба назми шугнизабон. Масъалаҳои филологияи помир / В. Охониезов. -Душанбе: Дониш, 1992. -С. 3-4.*
4. *Охониезов, В. Рисолаи номзадӣ. Пайдоиш ва ташаккули шеъри помирзабон / В. Охониезов. -Хоруг: Помир, 1997. -110с.*

5. Шакармамадов Н. Бадахшон дар масири тамаддуни умумибашарӣ. Душанбе: Ирфон. 2007. -56с.
6. Шанбезода Н. Гулгунча: муруттиб ва муаллифи сарсухан В. Охониёзов, Хоруг: Помир.1998.
7. Охониёзов В.Назаре ба ашъори шугнонизабони Нодир Шанбезода. //Коммунисти Шугнон, аз 1.06.1991.

Reference Literature:

1. Karamshoyev, D. *The View upon Badakhshan Poetry Written in Local Vernacular // Issue of Pamir Philology.* – Dushanbe: Knowledge, 1985. –pp. 215-216.
2. Okhoniyaov, V. *Rhubais and Mourning Ceremony // Issue on Persian-Speaking Countries Folklore.* –Dushanbe: Knowledge. Part I, 1988. –pp.190-198.
3. Okhoniyaov, V. *The View upon the Poetry Written in Shugnan // The Issues of Pamir Philology.* –Dushanbe: Knowledge, 1992. –pp. 3-4.
4. Okhoniyaov, V. *Rise and Development of the Poetry Written in Pamir Languages.* Khorog: Pamir, 1997. -110pp.
5. Shakarmamadov, N. *Badakhshon in the Streamline of General Human Civilization.* – Dushanbe: **Irфон**, 2007. -56pp.
6. Shanbezoda, N. *The Bud Ready for Blossoming. Compiler and author of introduction V. Okhoniyaov.* – Khorog: Pamir, 1998.
7. Okhoniyaov, V. *The View upon Nodir Shanbezoda`s Poetry Written in Shugnan // Communist of Shugnan, 1.06.1991.*

Нодир Шанбезода – основоположник шугноноязычной поэзии

Ключевые слова: Нодир Шанбезода, шугноноязычный поэт, таджикская литература, мотивы, форма, поэзия.

Нодир Шанбезода является одним из достаточно влиятельных поэтов и литераторов XX века. К сожалению, о его жизни, деятельности и вкладе в таджикское литературоведение до сих пор ничего не было сказано. Так как он является основоположником поэзии на шугнанском языке, данная статья посвящена анализу его стихов на его родном языке.

По сравнению с поэзией на таджикском языке, его сочинения на родном языке, по объему кажутся незначительными. Несмотря на это, данное наследие поэта по разнообразию форм и охвату тем является объектом особого внимания.

Nodir Shanbezoda as a Founder of Poetry in the Shugnan Language

Key words: Nodir Shanbezoda, the poet writing in Shugnan, Tajik literature, motives, form, poetry

Nodir Shanbezoda is one of adequately influential poets and men-of-letters of the XX-th century. Unfortunately, nothing has been known about his life, activities and contribution into the Tajik literary criticism up to now. As he is a founder of the poetry written in Shugnan, the article dwells on the analysis of his poems in the mother-tongue.

In comparison with the poetry written in Tajik that one written in mother tongue seems to be minor due to its amount. But in spite of it the poet's heritage due to a variety of forms and a thematic range deserves special attention.

Роҷеъ ба муаллиф:

Абдулназаров Абдулназар Абдулқодирович, корманди Институти Илмҳои гуманитарии АИ ҶТ ба номи Б. Исқандаров (Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе). e-mail: abdulnazar9416@gmail.com

Сведения об авторе:

Абдулназаров Абдулназар Абдулқодирович, сотрудник Института гуманитарных наук Академии наук Республики Таджикистан имени Б. Исқандарова (Республика Таджикистан, г. Душанбе) e-mail: abdulnazar9416@gmail.com

Information about the author:

Abdulnazarov Abdulnazar Abdulkodirovich, scientific officer of the Institute of Humanitarian Sciences under the Academy of Sciences of Tajikistan Republic named after B. Iskandarov (Tajikistan, Dushanbe) e-mail: abdulnazar9416@gmail.com